

Клапків Ю. М.,
аспірант кафедри фінансів;
Свірський В. С.,
аспірант кафедри фінансів,
Тернопільський національний
економічний університет

Реалії та перспективи розвитку страхового ринку в Україні

У ринкових умовах страховий ринок є невід'ємною та надзвичайно важливою складовою як національних економічних систем, так і світового господарства загалом. За даними Swiss Reinsurance Company, глобальні страхові премії лише за останні два роки зросли на 7,3%, і на кінець 2007 р. становили 4061 млрд. дол. США [1, 7]. Зважаючи на значні обсяги фінансових ресурсів, акумульовані страховими компаніями, можна констатувати, що нині страхування є не просто специфічним інститутом, необхідним для захисту життя, здоров'я, майнових інтересів учасників економічних відносин, відшкодування їх збитків чи зниження різноманітних ризиків, а й займає чільне місце у процесі трансформації заощаджень в інвестиції, забезпечуючи економічне зростання.

Нинішній стан вітчизняного страхового ринку є доволі неоднозначним. Так, незважаючи на позитивну динаміку свого розвитку (зростання обсягів страхових операцій з усіх видів страхування, активів, валових та чистих страхових премій і виплат, сформованих резервів тощо), співвідношення страхових премій до ВВП має тенденцію до зниження (пор.: табл.1). Принагідне зазначимо, що за цим показником Україна відстає від розвинутих країн, де він становить у середньому близько 7-8% ВВП.

Розвиток страхового ринку України у 2005-2007 рр.*

Показники	Роки		
	2005	2006	2007
Кількість зареєстрованих страховиків	398	411	447
з них: компанії зі страхування життя	45	55	65
активи з балансу, млн. грн.	20920,1	23 994,6	32213,0
активи, визначені ст. 31 Закону України „Про страхування”, млн. грн.	12 346,5	17488,2	19330,3
Обсяг сплачених статутних фондів, млн. грн.	6641,0	8391,2	10633,6
Сформовані страхові резерви, млн. грн.	5 045,8	6014,1	8 423,3
Валові страхові премії, млн. грн., з них:	12853,5	13 830,0	18008,2
валові страхові виплати, млн. грн., з них:	1 894,2	2 599,6	4213,0
частка валових страхових премій у ВВП, %	3,02	2,5	2,5

*Джерело: складено автором за [2; 3; 4].

Для сучасного етапу розвитку страхового ринку в Україні характерними є такі позитивні тенденції: значно вищий рівень розвитку порівняно з іншими сегментами фінансового сектора; перманентне зростання капіталізації, зниження рівня збитковості та укрупнення страхових компаній; випереджаюче зростання страхових виплат над страховими платежами; збільшення обсягів страхових операцій з усіх видів страхування тощо. Водночас цілком очевидно, що нині вітчизняний страховий ринок перебуває на етапі становлення, а його подальший розвиток вимагає розв'язання цілої низки проблем нормативно-правового, економічного, інформаційно-організаційного та кадрового характеру. Серед них низька капіталізація страхового ринку; нерозвиненість страхового брокерства, актуарної справи та перестраховання; недосконала система державного регулювання страхової та перестрахової діяльності (велика кількість обов'язкових видів страхування при недостатньому розвитку добровільного, відсутність системи стандартизації та сертифікації страхових продуктів, відсутність пруденційного нагляду та дієвої системи саморегулювання); відтік капіталу за кордон через використання схем перестраховання; брак інвестиційно-привабливих фінансових інструментів для інвестування ресурсів, акумульованих страховими компаніями; нестача кваліфікованих кадрів; неефективна система менеджменту (нерозвиненість системи довгострокового фінансового планування, низький рівень використання сучасних маркетингових технологій і реклами наявних страхових продуктів та послуг, часто фрагментарне управління ризиками) тощо. Разом з тим, на наш погляд, однією із ключових проблем страхового ринку в Україні є слабкий попит на страхові послуги з боку вітчизняних страхувальників. Він спричинений насамперед низьким рівнем доходів юридичних осіб та добробуту населення, а також відсутністю усталених страхових традицій та недовірою до інституту страхування в нашій країні загалом.

З огляду на існування зазначених проблем функціонування страхового ринку в Україні, виникає необхідність його реформування. Із цією метою у 2005 р. було розроблено Концепцію

розвитку страхового ринку України. Вона визначила стратегічні підходи, які слід покласти в основу державної політики у сфері страхування, створення законодавчих та економічних умов для стимулювання подальшого розвитку страхового ринку [5]. Поза всяким сумнівом її реалізація вимагатиме консолідації зусиль як науковців-теоретиків, так і фахівців-практиків для забезпечення усебічного розвитку вітчизняного страхового ринку, який повинен забезпечити якнайповніше використання його потенціалу з метою соціально-економічного розвитку держави та підвищення його конкурентоспроможності в умовах інтеграції України у світовий фінансовий простір.

Література

1. World Insurance in 2007: emerging markets leading the way // Swiss Reinsurance Company Ltd – № 3. – 2008. – 44 p.
2. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 12 місяців 2005 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua/files/12m2005.pdf>
3. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України за 12 місяців 2006 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/Zwit2006_insurance.pdf
4. Інформація про стан і розвиток страхового*ринку України за 2007 рік та 1 квартал 2008 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/2007-1_2008_re.pdf
5. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку страхового ринку України до 2010 року» від 23 серпня 2005 р. № 369-р [Електронний ресурс] / Режим доступу: : <http://www.gdo.kiev.ua/files/db.php?st=2127&god=2005>.